

İSTANBUL'A ANADOLU'DAN BAKAN ŞAİR: CAHİT KÜLEBİ

Mustafa UÇURUM

Uzak olmak, uzakta olmak insanın içine en duygusal birikimleri sunan bir yaşanmışlıktır. Uzaktayken insan; içinin sesine daha çok kulak verir, özlem duyduklarına karşı içinin dolup taşmasına mâni olamaz. Özlemek bir yüreğin demlenmesi için yaşanmış bir ara dönem gibidir. Oradan başlayarak cümleler gelir diline, oradan çıkar yola, düşer sesinin ardına.

Şiirlerin de bir uzağı vardır şairin kalbinde biriken. Görmediği yerlerin, gidemeyeceği yerlerin ya da ayrı kaldığı mekânların hasretiyle yaşayan şairlerin şiirlerini gurbet besler, sıla sırdaşı olur, vuslat bir dem vaktidir onlar için.

Cahit Külebi şiirlerini okurken çoğu kez “Türkiye gibi şair” derim Külebi için. Taşıyla, toprağıyla, uzağı ve yakınıyla Türkiye. Onun gönlünün yoldaşı olan Anadolu, öyle tarifsiz güzellikler bırakmıştır ki onun gerçekte düş arasındaki hayatına; dize dize toprak, hava, su alırsız şiirlerinden.

Adının önüne geçen şiirleri de olmuştur Külebi'nin. Bu Türkiye için kaçınılmaz sonlardan biridir. “Hikâye” şiirini bu topraklarda yaşayan insanlardan duymayanların sayısı o kadar azdır ki ya da “İstanbul” şiirini dize dize ezberleyenler bile olmuştur ama şairin adı gizli kalmıştır şiirin künyesinde.

Cahit Külebi okumak, bu toprağın sesine kulak vermek demektir. Yaşadığı köye, kasabaya, ahşap eve, dayandığı kerpiç duvara sesinin rengini katan bir şairdir Külebi.

Türkçenin inci tanesi gibi dizilmiş bir güzellik olduğunu anlatmak için onun şiirlerini okumak ve şiirin bir ırmak serinliğindeki ritmine kapılmak yeterlidir. Özenle seçer her kelimeyi Külebi. Şiirinde bir işçilik olduğu kendi-

ni hemen hissettirir. “Şiirde orta olmaz, şairin kendine özgü dili, dünyası, biçimi olması gerekir. Şiir hepsini içeren kimyasal bir oluşumdur.” der Külebi.

Kendine özgülük, Cahit Külebi şiirinin merkezinde bulunur. Şairin kendi havası, duruşu, şiire bakışı yazdığı şiirlerde karşımıza çıkar. Peotikasını şiirleriyle pekiştirmiş şairlerdendir Külebi.

Hayat ve hayal bilgisi güçlü şairlerin şiirleri daha bir içtenlikli oluyor. Şairin harmanladığı dünya aslında kendi modernizminden uzaklaştığı bir dünyaya yaptığı seyahatin yansımasını sunuyor şiire. Zihni kuşatan bir sempatiden inşa olan şiir de yaşadığı toprağı yadırgamadan yer buluyor kendine.

Cahit Külebi şiiri, gerçekte hayal arasında bir dünyanın şiiri. Bir ayağı Anadolu'nun gümrak topraklarında olsa da şairin, bir ayağı çok uzakları işare ediyor.

İstanbul; biraz Anadolu çokça Avrupa, biraz bizden çokça yabancı bir dünya. Sebep-sonuç ne olursa olsun İstanbul, her zaman İstanbul. Özellikle şairlere verdiği ilham ile nadide bir köşede durur dünyanın gözbebeği İstanbul.

Cahit Külebi'nin “İstanbul” şiiri, şairin adının önüne geçmiş eserlerinden biridir. Bu şiir hakkında konuşurken “Cahit Külebi sadece İstanbul şiirini yazmış olsaydı bile bizim ona şair dememiz için bu yeterli olurdu.” diyenlerin sayısı hiç de az değil.

Şiiri uzatmayı, sözü yormayı sevmeyen şairlerden Külebi. Neredeyse bütün şiirleri, kısa şiir diyeceğimiz nitelikte şiirler. Sese önem veren, şiirde akustik özellikleri ustaca kullanan şairlerden. Şiirlerinin ritmi, sizi daha ilk dizeden kuşatır.

“İstanbul” şiiri, içinde İstanbul geçmeyen adıyla müsemma bir şiir. Külebi doğup büyüdüğü topraklara yabancı olmayan bir şair. Zile, Niksar, Tokat şairin “memleketim” dediği topraklar. Şiirlerinde Niksar ve Tokat geçer; şair çocukluk yıllarına sürekli bir özlem duymaktadır.

“İstanbul” şiiri de şairin çocukluğuna duyduğu özlemi dile getirmesinden tutun da köyden büyük şehre göçü içine katabileceğimiz geniş bir yelpazeyi sunar bizlere.

“Kamyonlar kavun taşır ve ben / Boyuna onu düşünürdüm” diye başlar şiir. Bu ritim, şiirin sonuna kadar kulağımızda ve içimizde çınlamaya devam eder. Kamyonların kavun taşıdığı yer İstanbul'dur. Şair de kamyonları gördükçe İstanbul'u düşünmektedir. Eğer küçük bir yerde yaşıyorsanız İstanbul

bir hayal şehridir. Adıyla, tarihiyle, kulaktan dolma bilgileriyle İstanbul ulaşılmak istenen bir destansı şehirdir.

Şairin çocukluk yılları 1920'li yıllara rast gelmekte. Zamanın şartları düşünüldüğünde İstanbul hakkında çok da bilgi sahibi olması beklenemez şairin. İçinde bir İstanbul sevdası var, bu kesin.

Yükseköğrenim için İstanbul'a gidince karşılaştığı manzara, Anadolu'dan bilindiği gibi değildir. Uzaktan sevmelerin başşehri olan İstanbul, içine aldıklarını öğütmede mahir olduğundan şaire de büyük hayal kırıklıkları emanet eder.

“Sonra âlem değişiverdi / Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.”

Her şey ilk önce suyun, havanın ve toprağın değişimiyle başlar ama orada kalmaz çünkü İstanbul'dur bu. İnsanları ve duyguları yoğuran bir zaman makinesi gibi işlemektedir. Şair bunu da anlar.

“Anladım bu şehir başkadır / Herkes beni aldattı gitti”

Vefasızlıklar, terk etmeler, yitip gitmeler şairi sarmaya başlayınca şair, Niksar'daki günleri hatırlar ister istemez.

“Yine kamyonlar kavun taşır / Fakat içimde şarkı bitti.”

Uzaklarda İstanbul türküleri, sevdaları devam etse de kamyonlar İstanbul'a kavun taşımaya sürdürse de şair müthiş bir sonla bitirir şiirini. “Fakat içimde şarkı bitti” Cahit Külebi ilk bölümde de söylediği gibi Niksar'daki evinde küçük bir serçe kadar hürdür. İstanbul, onun hürlüğü elinden almıştır.

Tekrarlarıyla, verdiği mesaj ile “İstanbul” şiiri edebiyatımızda başyapıt olarak adlandırılacak bir şiirdir. Şairlerin İstanbul güzellemesi yaptığı bir zamanda Cahit Külebi; hayalin değil, gerçeğin ardında olduğunu şiirinde içtenlikle anlatmış ve “Anladım bu şehir başkadır” diyerek Anadolu'nun sakinliğine ve huzuruna bırakmıştır kendini.